

ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА КУЛЬТУРЫ
“ЦЭНТРАЛІЗАВАНАЯ БІБЛІЯТЭЧНАЯ СЕТКА АСПОВІЦКАГА РАЁНА”

КАЗЛОЎСКАЯ

Пелагея Тарасайна

Бібліяграфічны нарыс

Усе ведаюць фразу «у вайны не жаночы твар». У вайны наогул няма асобы, у яе ашчэр – жудасны, агідны, жахлівы... гэта ашчэр Смерці. Таму Жанчыне на вайне не месца. Не, не таму, што яна слабая. Гэта не так, вышэйшыя сілы або прырода надарыла жанчыну неверагоднай моцай – не сілай і адвагай, як мужчын, але невычэрпнай цягавітасцю і цярпеннем, нейкай унутранай энергіяй, якая дазваляе Жанчыне выжыць і перажыць усё і ўсіх... Гэта няўхільны закон прыроды, паколькі прызначэнне Жанчыны – даць новае жыццё. Менавіта таму яна не можа быць на вайне, сутнасці несумяшчальныя – адна дорыць жыццё, іншая яе бязлітасна знішчае і перакручвае.

Але так здарылася, што Жанчыны заўсёды ваявалі плячом да пляча з мужчынамі. І былі і адвага, і мужнасць, і подзвігі, і гераізм, і катаванні, і катаржная праца, і голад, і мукі.... Нам, якія жывуць у міры, ніколі не зразумець, што перажылі нашы продкі. І не дай бог! Не трэба нам такое веданне! Ніколі!

У 4 км ад горада Асіповічы размешчаны аграгарадок Забалацце. У пісьмовых крыніцах паселішча згадваецца з XVII стагоддзя. У лютым—лістападзе 1918 года Забалацце было акупавана германскімі войскамі; са жніўня 1919 года да ліпеня 1920 г. — польскімі. Калгас «Чырвоная слабада» быў

створаны тут у 1930 годзе.

У час Вялікай Айчыннай вайны з канца чэрвеня 1941 года па 29 чэрвеня 1944 года Забалацце было акупавана нямецка-фашысцкімі войскамі. На фронце і ў партызанскіх атрадах загінула 30 жыхароў. Сярод іх і наша гераіня: **Пелагея Тарасаўна Казлоўская**

Нарадзілася ўдзельніца Асіповіцкага камуністычнага падполля ў в. Пратасевічы Асіповіцкага раёна 19 сакавіка 1891 года. Скончыўшы 3 класы, працавала ў сельскай гаспадарцы свінаркай.

Са жніўня 1941 года выконвала заданні асіповіцкіх падпольшчыкаў, накіроўвала да партызанаў воінаў Чырвонай Арміі, якія трапілі ў акружэнне. Яе сын Мікалай напярэдадні сыходу ў партызаны ў студзені

1943 года разам са сваімі аднадумцамі знішчыў у в. Пратасевічы 4 паліцаяў. Падчас вобыску ў хаце П. Т. Казлоўскай паліцыя знайшла

палкавы сцяг, які яна захоўвала з чэрвеня 1941 года, узяўшы яго з рук салдата, які загінуў на полі бою. Патрыётку жорстка катавалі. Затым у лютым 1943 года прыбілі сцяг да спіны цвікамі, прывезлі на плошчу і на вачах сагнанага насельніцтва павесілі. Пахавана патрыётка ў в. Забалацце, на магіле пастаўлены абеліск. Імем П.Казлоўскай названы вуліцы на яе радзіме і ў горадзе Асіповічы, дзе ў яе гонар быў пасаджаны парк і названы яе імем. На мемарыяльнай дошцы помніка «Ахвярам фашызму» напісана імя падпольшчыцы.

Мужнасць жанчыны

За сувязь з партызанамі і захоўванне палкавога сцяга на рынкавай плошчы Асіповіч была павешана падпольшчыца Пелагея Тарасаўна Казлоўская

Чырвоны колер між байцоў палеглых
Яе увагу прыцягнуў раптоўна.
Байцы тут сутыкнуліся са смерцю —
Бо бой, як кажуць, быў зусім не роўны.
Рука байца сціскае моцна дрэўка.
Сцяг нерухома на зямлі ляжыць.
Жанчына, што ёсць сілы, неспадзеўку
Да сімвала армейскага бяжыць.
Палотнішча, што кулі шкуматалі,
Здымае беражна, хавае на грудзях:
“Прабачце, хлопцы, вас не пахаваю,
Затое зберагу армейскі сцяг...”
У вёсцы хата — дрэва і саломы.
І зручнасці, як кажуць, тут усе.

А сцягу трэба схованка, вядома,
І лепшага няма, чым у страсе.
Хавала тайна, каб ніхто не бачыў.
Пра схованку — і дочцы ні гугу.
“Я веру: час павернецца іначай —
Сцяг партызанам перадаць змагу”.
Мінулі лета, восень, а зімою
Фашысты ў хату з вобыскам прыйшлі.
Нядоўга “ваявалі” пад страхою —
Чырвонае палотнішча знайшлі.
Знайшоўся, значыць, нейкі здраднік ў вёсцы.
Што ведаў Пелагеюшкі сакрэт.
...Галосіць завіруха люта, злосна,
Канвойных замятае тут жа след.
А на спіне пакутніцы-жанчыны
Трымаюць сцяг загнаных цвікі.
Адводзяць погляд стрэчныя мужчыны,
Льюць слёзы выпадковыя жанкі.
А праз адзенне з-пад цвікоў балючых
Кроплі крывы фарбуюць ярка снег.
...Дарэмна гад-фашыст кабету мучыў —
Пакуты вынес мужны чалавек.
Ледзь на нагах трымаецца жанчына,
А сэрца і душа — адна пякучка-рана.
З кавалка дошкі ўсім сказаць павінны
Кароткі надпіс “Маці партызана”.
На плошчы рынка шыбеніца стыне,
Хістаецца вятрамі ўсё пятля.
У думках маці кліча свайго сына...
Ён з лесу прыйдзе потым, апасля.
Ды крыху позна... Толькі імя маці
Навекі ў народзе будзе жыць.
І памяці ніколі нам не страціць,
Імя зямлячкі нам ніколі не забыць.

Анатоль Тамашэўскі

Літаратура

Козловская П. Т. — участник коммунистического подполья // Их именами названы... : энциклопедический справочник. — Минск : БелСЭ, 1987. — С. 287.

Загінуўшыя партызаны, падпольшчыкі, мірныя жыхары // Памяць. Асіповіцкі раён. — Мінск, 2002. — С. 445.

Козловская Пелагея Тарасовна // will-remember [Электронный ресурс] : сайт. — Режим доступа: <http://will-remember.ru>.

О Пелагее Козловской... и ее палачах // Память. Осиповичский район [Электронный ресурс] : сайт. — Режим доступа: <http://pamyat-osipovichy.by/2018/11/08/o-pelagee-kozlovskoj-i-ee-palachax/>